Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (peto vijeće)

1. kolovoza 2025.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Okoliš – Direktiva 2009/147/EZ – Očuvanje divljih ptica – Članak 5. – Zabrane kojima se nastoji osigurati zaštita ptica – Članak 9. – Odstupanja – Članci 16. i 17. Povelje Europske unije o temeljnim pravima – Zabrana sječe stabala tijekom razdoblja razmnožavanja i podizanja mladunčadi ptica”

U predmetu C-784/23,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Riigikohus (Vrhovni sud, Estonija), odlukom od 19. prosinca 2023., koju je Sud zaprimio 19. prosinca 2023., u postupku

OÜ Voore Mets,

AS Lemeks Põlva

protiv

Keskkonnaamet

SUD (peto vijeće),

u sastavu: M. L. Arastey Sahún, predsjednica vijeća, D. Gratsias, E. Regan, J. Passer (izvjestitelj) i B. Smulders, suci,

nezavisna odvjetnica: J. Kokott,

tajnik: C. Strömholm, administratorica,

uzimajući u obzir pisani dio postupka i nakon rasprave održane 11. prosinca 2024.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za OÜ Voore Mets, I. Veso, *vandeadvokaat*,

– za AS Lemeks Põlva, A. Hainsoo i M. Paloots,

– za estonsku vladu, M. Kriisa, u svojstvu agenta,

* Jezik postupka: estonski

– za finsku vladu, H. Leppo i M. Pere, u svojstvu agenata,

– za švedsku vladu, F.-L. Göransson i C. Meyer-Seitz, u svojstvu agenata,

– za Europski parlament, M. Allik i W. D. Kuzmienko, u svojstvu agenata,

– za Vijeće Europske unije, M. Alver i A. Maceroni, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, E. Randvere i N. Ruiz García, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 6. veljače 2025.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 5. točaka (a), (b) i (d) te članka 9. stavka 1. točke (a) treće alineje Direktive 2009/147/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 30. studenoga 2009. o očuvanju divljih ptica (SL 2010., L 20, str. 7.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 32., str. 128. i ispravak SL 2015., L 75, str. 20.; u daljnjem tekstu: Direktiva o pticama) te članaka 16. i 17. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja).

2 Zahtjev je upućen u okviru dvaju sporova između društava OÜ Voore Mets i AS Lemeks Põlva, s jedne strane, i Keskkonnaameta (Ured za okoliš, Estonija), s druge strane, u vezi s nalozima tog ureda kojima je obustavljena sječa šuma kako bi se zaštitilo razmnožavanje ptica.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva o pticama

3 Uvodne izjave 3., 5., 7., 8. i 10. Direktive o pticama glase:

„(3) Broj mnogih vrsta divljih ptica koje prirodno obitavaju na europskom državnom području država članica opada, u nekim slučajevima vrlo brzo. To opadanje ozbiljno ugrožava očuvanje prirodnog okoliša, posebno zato što se time ugrožava biološka ravnoteža.

[…]

(5) Očuvanje vrsta divljih ptica koje prirodno obitavaju na europskom državnom području država članica potrebno je radi ostvarivanja ciljeva [Europske z]ajednice u pogledu poboljšanja životnih uvjeta i održivog razvoja.

[…]

(7) Cilj očuvanja je dugoročna zaštita prirodnih resursa kao sastavnog dijela naslijeđa naroda Europe i upravljanje tim resursima. Ono omogućuje kontrolu prirodnih resursa i uređuje njihovo korištenje na temelju mjera potrebnih za održavanje i prilagođavanje prirodne ravnoteže između vrsta, koliko je to u razumnim okvirima moguće.

(8) Zaštita, održavanje ili obnavljanje dovoljne raznolikosti kao i područja staništa od ključne su važnosti za očuvanje svih vrsta ptica. Na određene vrste ptica trebalo bi primijeniti posebne mjere očuvanja koje se odnose na njihova staništa, kako bi se osiguralo njihovo preživljavanje i razmnožavanje na njihovom području raširenosti. Te mjere isto tako moraju obuhvatiti migracijske vrste i biti koordinirane, s ciljem uspostavljanja jedne usklađene cjeline.

[…]

(10) Neke se vrste zbog njihove visoke populacijske razine, zemljopisne raširenosti i stope razmnožavanja u Zajednici kao cjelini smiju izlovljavati, što predstavlja prihvatljivo iskorištavanje ako se postave i poštuju određene granice, budući da to izlovljavanje mora biti u skladu s održavanjem populacije tih vrsta na zadovoljavajućoj razini.”

4 Člankom 1. stavkom 1. te direktive određuje se:

„Ova se Direktiva odnosi na očuvanje svih vrsta divljih ptica koje prirodno obitavaju na europskom državnom području država članica na koje se primjenjuje Ugovor. Ona se odnosi na zaštitu tih vrsta, upravljanje i nadzor nad tim vrstama i njome se utvrđuju pravila o njihovom iskorištavanju.”

5 Člankom 2. navedene direktive propisuje se:

„Države članice poduzimaju potrebne mjere za održavanje populacije vrsta iz članka 1. na razini koja odgovara posebno ekološkim, znanstvenim i kulturološkim zahtjevima, istodobno uzimajući u obzir gospodarske i rekreacijske zahtjeve, ili za prilagođavanje tih vrsta toj razini.”

6 Člankom 5. iste direktive određuje se:

„Ne dovodeći u pitanje članke 7. i 9. države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi uspostavile opći sustav zaštite svih vrsta ptica navedenih u članku 1., posebno zabranjujući:

(a) namjerno ubijanje ili hvatanje na bilo koji način;

(b) namjerno uništavanje ili oštećivanje njihovih gnijezda i jaja ili uklanjanje njihovih gnijezda;

(c) izuzimanje njihovih jaja iz prirode i njihovo posjedovanje, čak i ako su prazna;

(d) namjerno uznemiravanje tih ptica, posebno u razdoblju razmnožavanja [i] podizanja mladunčadi, u tolikoj mjeri da bi to uznemiravanje bilo značajno s obzirom na ciljeve [ove direktive];

(e) držanje ptica koje pripadaju vrstama čije izlovljavanje i hvatanje su zabranjeni.”

7 U skladu s člankom 9. stavkom 1. Direktive o pticama:

„Države članice mogu odstupiti od odredaba iz članaka od 5. do 8., ako ne postoji drugo zadovoljavajuće rješenje, iz sljedećih razloga:

(a) – u interesu javnog zdravlja i sigurnosti,

– u interesu sigurnosti zračnog prometa,

– radi sprečavanja nanošenja ozbiljne štete usjevima, stoci, šumama, ribnjacima i vodama,

– radi zaštite flore i faune;

(b) za potrebe istraživanja i obrazovanja, obnavljanja populacija, ponovnog unošenja vrsta, te za potrebe uzgoja koji je neophodan za te namjene;

(c) radi izdavanja dozvola, pod strogo nadziranim uvjetima i na selektivnoj osnovi, za hvatanje, držanje ili drugo razborito korištenje određenih ptica u malom broju.”

Direktiva o staništima

8 Člankom 12. Direktive Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore (SL 1992., L 206, str. 7.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 2., str. 14.; u daljnjem tekstu: Direktiva o staništima) određuje se:

„1. Države članice poduzimaju sve potrebne mjere za uspostavu sustava stroge zaštite životinjskih vrsta navedenih u Prilogu IV., točki (a) u njihovom prirodnom arealu, zabranjujući:

(a) sve oblike namjernog hvatanja ili ubijanja primjeraka tih vrsta u divljini;

(b) namjerno uznemiravanje tih vrsta, posebno u vrijeme razmnožavanja, podizanja mladih, hibernacije i migracije;

(c) namjerno uništavanje ili uzimanje jaja iz divljine;

(d) oštećivanje ili uništavanje lokaliteta za razmnožavanje ili odmor.

2. Države članice zabranjuju držanje, prijevoz i prodaju ili razmjenu tih vrsta te ponudu na prodaju ili razmjenu primjeraka uzetih iz divljine, osim onih koji su zakonito uzeti prije provedbe ove Direktive.

3. Zabrana iz stavka 1. točaka (a) i (b) i stavka 2. odnosi se na sve životne faze životinja na koje se ovaj članak primjenjuje.

[…]”

Estonsko pravo

Zakon o šumama

9 Člankom 28. metsaseadusa (MS) (Zakon o šumama) od 7. lipnja 2006. (RT I 2006, 30, 232), u verziji primjenjivoj na glavne postupke (RT I, 4. 1. 2021., 10) (u daljnjem tekstu: Zakon o šumama), u stavku 7. propisivalo se:

„Sječa radi održavanja obavlja se u svrhu:

[…]

2) povećanja vrijednosti šume, upravljanja gustoćom i sastavom šume te omogućavanja korištenja drvom dobivenim od stabala koja bi se u kratkom roku mogla srušiti (oplodna sječa);

[…]”

10 Člankom 29. stavkom 1. Zakona o šumama određivalo se:

„U slučaju čiste sječe sijeku se sva stabla na parceli tijekom jedne godine, osim:

1) 20 do 70 sjemenskih stabala po hektaru, izoliranih ili u malim skupinama, i to bijelih borova, visećih breza, običnih jasena, hrastova lužnjaka, crnih joha, bijelih brijestova ili gorskih brijestova te održivih mladih stabala za pošumljavanje;

[…]

3) zadržanih stabala, tj. stabala nužnih za osiguranje biološke raznolikosti, ili njihovih još uvijek uspravnih debala, s ukupnim obujmom od najmanje 5m^3 drvne mase u deblima po hektaru odnosno najmanje 10m^3 drvne mase u deblima po hektaru u slučaju čiste sječe na površini većoj od 5 ha.”

11 Člankom 40. Zakona o šumama propisivalo se:

„[…]

2) Ured za okoliš izdaje naloge na temelju stručnog mišljenja o zaštiti šuma kako bi se spriječila šumska šteta i njezino širenje. Osim navoda predviđenih u članku 25. stavku 9. točkama 1. do 5. i 7. do 9. ovog zakona, izreka naloga sadržava naredbu kojom se nalažu prestanak štetne aktivnosti ili suzdržavanje od svake aktivnosti koja bi mogla prouzročiti štetu, otklanjanje izvora opasnosti i uklanjanje posljedica prouzročene štete. Nalog se dostavlja adresatu utvrđenih obveza pod uvjetima predviđenim člankom 25. stavkom 8. ovog zakona.

[…]

10) Kako bi se zaštitile životinje tijekom sezone njihova razmnožavanja, ministar nadležan za to područje uredbom može ograničiti sječe u raznodobnim sastojinama i mješovitim sastojinama u razdoblju od 15. travnja do 15. lipnja.

[…]”

12 Članak 41. Zakona o šumama glasio je:

„(1) Vlasnik šume ili njegov zastupnik […] Uredu za okoliš podnosi šumarsku obavijest:

1) o planiranim sječama, osim oplodnoj sječi;

[…]

(8) Ako planirana sječa nije u skladu sa zakonodavnim zahtjevima, Ured za okoliš ima pravo odbiti njezin upis, uz pisano obrazloženje i preporuke za usklađivanje aktivnosti sa zakonodavstvom.

(8^1) Ako je planirana sječa u skladu sa zakonodavnim zahtjevima, Ured za okoliš upisuje je u šumski upisnik. […]”

Zakon o zaštiti životinja

13 U skladu s člankom 2. loomakaitseseadusa (LoKS) (Zakon o zaštiti životinja) od 13. prosinca 2000. (RT I 2001., 3, 4), u verziji primjenjivoj na glavne postupke (RT I, 30. 12. 2020., 12) (u daljnjem tekstu: Zakon o zaštiti životinja):

„(1) Za potrebe ovog zakona […] ptica […] je životinja.

[…]”

14 Na temelju članka 7. Zakona o zaštiti životinja:

„(1) Kako bi se spriječila smrt divljih životinja, tijela za provedbu zakona imaju pravo:

[…]

3) obustaviti […] šumske radove tijekom razdoblja razmnožavanja divljih životinja.

[…]”

Zakon o zaštiti prirode

15 Člankom 55. looduskaitseseadusa (LKS) (Zakon o zaštiti prirode) od 21. travnja 2004. (RT I 2004., 38, 258), u verziji primjenjivoj na glavne postupke (RT I, 30. 12. 2020., 7) (u daljnjem tekstu: Zakon o zaštiti prirode), određivalo se:

„(1) Zabranjeno je namjerno ubijanje primjerka zaštićene vrste, osim u svrhe eutanazije.

[…]

(3) Ubijanje primjerka zaštićene vrste kategorije II. ili III. dopušteno je:

[…]

4) ako je to nužno kako bi se izbjegla šteta za […] drugu važnu imovinu.

[…]

(5) U slučajevima iz stavka 1. […] i stavka 3. točaka 2. do 5. ovog članka, ubijanje životinje podliježe odobrenju Ureda za okoliš.

(5[1]) Odobrenje iz stavka 5. i stavka 6.[1] točaka 1. i 2. ovog članka može se izdati ako za rješavanje situacije ne postoje druge manje štetne mjere za životinje i ptice. Dozvola mora sadržavati naznaku

1) vrsta i primjeraka za koje je izdano odobrenje;

2) sredstava, uređaja ili metoda dopuštenih za aktivnosti;

3) pod kojim se uvjetima opasnosti ili rizika, u kojem trenutku i na kojem mjestu aktivnosti mogu obavljati;

4) adresata odobrenja;

5) sredstava nadzora ili drugih načina praćenja i kontrole rezultata.

[…]

(6[1]) U slučaju divljih ptica, zabranjuju se:

1) namjerno uništavanje i oštećenje gnijezda i jaja ili uklanjanje gnijezda, osim u slučajevima predviđenima u stavku 3. točkama 2. do 5. ovog članka uz odobrenje Ureda za okoliš;

2) namjerno uznemiravanje, posebno tijekom gniježđenja i podizanja mladunčadi, osim […] u slučajevima predviđenima u stavku 3. točkama 2. do 5. ovog članka uz odobrenje Ureda za okoliš […]

[…]”

Zakonik o gospodarenju šumama

16 Člankom 22. metsa majandamise eeskiri (Zakonik o gospodarenju šumama) (RTL 2007, 2, 16), u verziji primjenjivoj na glavne postupke (RT I, 6. 4. 2021., 8), propisivalo se:

„[…]

(5) Ured za okoliš poduzima stručnu inicijativu za zaštitu šuma na temelju informacija dobivenih posredstvom šumarske obavijesti ili na bilo koji drugi način:

1) u svrhu izdavanja naloga kako bi se spriječila šumska šteta i njezino širenje;

[…]

(6) Kako bi zatražio izradu stručnog nalaza o zaštiti šume, vlasnik šume podnosi Uredu za okoliš obavijest o šumskoj šteti radi pošumljavanja šume koja je uništena olujom, poplavom, velikim šumskim požarom ili drugom velikom štetom prouzročenom prirodnom pojavom […] odnosno koja je u lošem stanju zbog prirodnih čimbenika, kao i radi pošumljavanja šumske sastojine slabog fenotipa ili male površine i gustoće zbog razloga koji je neovisan o vlasniku šume. […]"

Glavni postupci i prethodna pitanja

17 U proljeće 2021. društvo Voore Mets provelo je sječe šuma na zemljištu Pällo-Reino u općini Jõgeva (Estonija) na temelju upisanih šumarskih obavijesti. Radilo se o čistim sječama u smislu članka 29. stavka 1. Zakona o šumama.

18 Društvo Lemeks Põlva je pak od vlasnika zemljišta Järveääre, koje se nalazi u općini Põlva (Estonija), kupilo pravo na iskorištavanje neposječene drvne mase. Šumarske obavijesti tog društva od 4. svibnja 2021. odnosile su se na provedbu oplodne sječe, u smislu članka 28. stavka 7. Zakona o šumama, na jednoj parceli tog zemljišta i čiste sječe na drugim četirima parcelama navedenog zemljišta.

19 Nalozima od 17. i 21. svibnja 2021. Ured za okoliš obustavio je, prvotno do 21. svibnja 2021., a zatim do 31. srpnja 2021., sječe šuma koje je društvo Voore Mets provodilo na zemljištu Pällo-Reino. Nalozima od 21. i 26. svibnja 2021. Ured za okoliš obustavio je, prvotno do 26. svibnja 2021., a zatim do 15. srpnja 2021., i sječe šuma koje je društvo Lemeks Põlva provodilo na zemljištu Järveääre.

20 Ti su nalozi doneseni na temelju članka 7. stavka 1. točke 3. Zakona o zaštiti životinja i članka 55. stavka 6.[1] Zakona o zaštiti prirode. Prvi nalozi, to jest onaj upućen društvu Voore Mets 17. svibnja 2021. i onaj upućen društvu Lemeks Põlva 21. svibnja 2021., temeljili su se na utvrđenju prema kojem je znanstveno dokazano da u svakoj šumi živi najmanje jedan par ptica stanarica po hektaru, tako da nastavak sječe šuma predstavlja stvarnu opasnost od uznemiravanja ptica tijekom razdoblja razmnožavanja i podizanja mladunčadi ptica, kao i opasnost od uništavanja ili oštećivanja gnijezda. U drugim nalozima, to jest onom upućenom društvu Voore Mets 21. svibnja 2021. i onom upućenom društvu Lemeks Põlva 26. svibnja 2021., navodi se k tome da su terenski posjeti omogućili da se u svakom od dvaju slučajeva utvrdi sigurno, vjerojatno ili moguće gniježđenje deset različitih vrsta ptica na tim zemljištima.

21 Konkretno, s jedne strane, prema nalogu od 21. svibnja 2021., koji je bio upućen društvu Voore Mets, tijekom terenskog posjeta organiziranog tog istog dana bilo je moguće čuti ptičji pjev na zemljištu Pällo-Reina, a sljedeće su ptice, za koje se može razumno pretpostaviti da se gnijezde u istom sektoru, bile identificirane po svojem pjevu ili izgledu: šumski zviždak (*Phylloscopus sibilatrix*), palčić (*Troglodytes troglodytes*), kos (*Turdus merula*), drozd cikelj (*Turdus philomelos*) i zeba (*Fringilla coelebs*). Usto, utvrđeno je vjerojatno gniježđenje brgljeza (*Sitta europaea*) i zimovki (*Pyrhula pyrrhula*). Osim toga, u tom je nalogu istaknuto da je vrlo vjerojatno da obični zviždak (*Phylloscopus collybita*), brezov zviždak (*Phylloscopus trochilus*) i mala muharica (*Ficedula parva*) također imaju stanište na predmetnom zemljištu. U tom je kontekstu u navedenom nalogu pojašnjeno da se obustavom djelatnosti sječe šuma do 31. srpnja osigurava zaštita kasnog gniježđenja, kao što je to slučaj kod šumskog zviždka.

22 S druge strane, prema nalogu od 26. svibnja 2021., koji je bio upućen društvu Lemeks Põlva, terenski posjet zemljištu Järveäärea omogućio je utvrđenje sigurnog gniježđenja velikog djetlića (*Dendrocopos major*) i zebe, vjerojatnog gniježđenja velike sjenice (*Parus major*) i šojke (*Garrulus glandarius*) te mogućeg gniježđenja običnog zviždka, šumskog zviždka, sive grmuše (*Sylvia borin*), palčića, sivog popića (*Prunella modularis*) i crvendaća (*Erithacus rubecula*).

23 Tallinna Halduskohus (Upravni sud u Tallinnu, Estonija) odbio je tužbu kojom je društvo Voore Mets zahtijevalo naknadu štete povezane s nekorištenjem, a zatim i premještanjem njegove šumske mehanizacije, koju mu je dvama nalozima prouzročio Ured za okoliš. Tallinna Ringkonnakohus (Žalbeni sud u Tallinnu, Estonija) potvrdio je tu odluku.

24 Što se tiče tužbi koje je društvo Lemeks Põlva podnijelo radi utvrđenja nezakonitosti naloga koji se na njega odnose, Tartu Halduskohus (Upravni sud u Tartuu, Estonija) djelomično ih je prihvatio te je utvrdio nezakonitost naloga od 26. svibnja 2021. uz obrazloženje, među ostalim, s jedne strane, da se njime nije razmotrilo pitanje proporcionalnosti potpune zabrane sječe šuma tijekom otprilike mjesec i pol dana s obzirom na broj ptica koje se gnijezde na zemljištu, razdoblje gniježđenja tih ptica i interese tog podnositelja pravnog sredstva iz glavnog postupka i, s druge strane, da taj podnositelj pravnog sredstva nije bio saslušan. Međutim, Tartu Ringkonnakohus (Žalbeni sud u Tartu, Estonija) ukinuo je tu odluku u dijelu u kojem su njome prihvaćene navedene tužbe.

25 Postupajući povodom pravnih sredstava društava Voore Mets i Lemeks Põlva, Riigikohus (Vrhovni sud, Estonija), koji je sud koji je uputio zahtjev, postavlja, kao prvo, pitanje treba li pojam „namjerno” u smislu članka 5. Direktive o pticama tumačiti na isti način kao i u slučaju članka 12. Direktive o staništima, to jest osobito u smislu da se uvjet koji se odnosi na namjeru mora smatrati ispunjenim ne samo ako se utvrdi da je počinitelj htio ubijanje ili uznemiravanje primjerka ptica odnosno uništenje ili oštećivanje njihovih gnijezda ili jaja, nego i kada je utvrđeno da barem pristaje na mogućnost takvog ubijanja, uznemiravanja, uništavanja ili oštećivanja.

26 Pod pretpostavkom da je to slučaj, sud koji je uputio zahtjev želi doznati, kao drugo, koje su okolnosti dovoljne da bi se zaključilo da postoji takvo pristajanje. U tom pogledu taj sud smatra da prisutnost jednog para ptica po hektaru, koja je navedena u prvim nalozima na temelju znanstvenih podataka, ne prelazi nužno prag iznad kojeg treba smatrati da je šumarski gospodarski subjekt pristao na mogućnost ubijanja ili uznemiravanja ptica odnosno uništavanja ili oštećivanja njihovih gnijezda ili jaja. Suprotno tomu, sud koji je uputio zahtjev *a priori* smatra da, od trenutka u kojem postoje dodatne okolnosti utvrđene u drugim nalozima, nužno postoji pristanak na mogućnost da čista sječa tijekom razdoblja gniježđenja uzrokuje smrt ptica i uništavanje njihovih gnijezda i jaja. Međutim, moglo bi se postaviti pitanje može li se provedba sječe smatrati namjernim ubijanjem, uznemiravanjem, uništavanjem ili oštećivanjem u smislu članka 5. Direktive o pticama ako ništa ne upućuje na to da se ugrožene ptice gnijezde na području sječe i ako predmet dotične aktivnosti nije ubijanje ili uznemiravanje ptica odnosno uništenje ili oštećivanje gnijezda. Činjenica da sve vrste ptica moraju biti obuhvaćene sustavom zaštite ne znači nužno da sve ptice moraju biti zaštićene na isti način. Naime, sud koji je uputio zahtjev smatra da članak 5. Direktive o pticama treba tumačiti teleološki, odnosno uzimajući u obzir cilj iz njezina članka 2.

27 Kao treće, ako sječe o kojima je riječ u glavnom postupku treba promatrati na način da sadržavaju namjeru ubijanja ili uznemiravanja ptica odnosno uništavanja ili oštećivanja njihovih gnijezda ili jaja, sud koji je uputio zahtjev smatra da je nužno utvrditi dopušta li se člankom 9. Direktive o pticama odstupanje od zabrana predviđenih njezinim člankom 5. točkama (a), (b) i (d).

28 Naposljetku, kao četvrto, sud koji je uputio zahtjev smatra da bi nemogućnost odobrenja odstupanja ili njegovo uvjetovanje prestrogim uvjetima moglo zbog svoje neproporcionalnosti biti protivno slobodi poduzetništva i temeljnom pravu na vlasništvo iz članaka 16. i 17. Povelje, tako da bi se, ovisno o slučaju, postavilo pitanje usklađenosti Direktive o pticama s Ugovorima i njezine valjanosti.

29 U tim je okolnostima Riigikohus (Vrhovni sud) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Može li se članak 5. točke (a), (b) i (d) Direktive [o pticama] tumačiti na način da se zabrane uređene tim člankom primjenjuju samo u opsegu u kojem je to potrebno kako bi se u smislu članka 2. te direktive populacija predmetnih vrsta održala na razini koja odgovara posebno ekološkim, znanstvenim i kulturološkim zahtjevima, istodobno uzimajući u obzir gospodarske i rekreacijske zahtjeve, pod uvjetom da ubijanje ili uznemiravanje ptica odnosno uništavanje ili oštećivanje njihovih gnijezda ili jaja nije cilj radnje?

2. Treba li članak 5. točke (a), (b) i (d) Direktive [o pticama] u vezi s člankom 2. te direktive tumačiti na način da su radnje zabranjene u skladu s tim odredbama tijekom razdoblja razmnožavanja ptica namjerne, među ostalim, kad se na temelju znanstvenih podataka i promatranja pojedinih ptica može pretpostaviti da se u šumi u kojoj treba posjeći sva stabla (čista sječa) gnijezdi otprilike 10 parova ptica stanarica po hektaru a da nije utvrđeno da se na području sječe stabala gnijezde jedinke vrsta ptica u nepovoljnom stanju?

3. Treba li članak 5. točke (a), (b) i (d) Direktive [o pticama] u vezi s člankom 2. te direktive tumačiti na način da su radnje zabranjene u skladu s tim odredbama tijekom razdoblja razmnožavanja ptica namjerne, među ostalim, kad se na temelju znanstvenih podataka i promatranja pojedinih ptica može pretpostaviti da se u šumi u kojoj treba posjeći samo dio stabala (oplodna sječa) gnijezdi otprilike 10 parova ptica stanarica po hektaru a da ne postoji razlog za pretpostavku da se na području sječe stabala gnijezde jedinke vrsta ptica u nepovoljnom stanju?

4. Može li se članak 9. stavak 1. točka (a) treća alineja Direktive [o pticama] u vezi s člankom 2. te direktive tumačiti na način da su u skladu s njim propisi države članice kojima se dopušta odstupanje od zabrana uređenih člankom 5. točkama (a), (b) i (d) te direktive kako bi se tijekom razdoblja razmnožavanja i podizanja mladunčadi ptica mogla izvršiti čista sječa radi sprečavanja nanošenja ozbiljne štete šumi kao vlasništvu?

5. Može li se članak 9. stavak 1. točka (a) treća alineja Direktive [o pticama] u vezi s člankom 2. te direktive tumačiti na način da su u skladu s njim propisi države članice kojima se dopušta odstupanje od zabrana uređenih člankom 5. točkama (a), (b) i (d) te direktive kako bi se tijekom razdoblja razmnožavanja i podizanja mladunčadi ptica mogla izvršiti oplodna sječa radi sprečavanja nanošenja ozbiljne štete šumi kao vlasništvu?

6. Ako se Direktivom [o pticama] ne dopušta da se tijekom razdoblja razmnožavanja i podizanja mladunčadi ptica izvrši čista sječa radi sprečavanja nanošenja ozbiljne štete šumi kao vlasništvu, je li taj propis u skladu s člancima 16. i 17. [Povelje] i primjenjuje li se on čak i ako se sječom stabala ne nanosi šteta vrstama ptica u nepovoljnom stanju?

7. Ako se Direktivom [o pticama] ne dopušta da se tijekom razdoblja razmnožavanja i podizanja mladunčadi ptica izvrši oplodna sječa radi sprečavanja nanošenja ozbiljne štete šumi kao vlasništvu, je li taj propis u skladu s člancima 16. i 17. [Povelje] i primjenjuje li se on čak i ako se sječom stabala ne nanosi šteta vrstama ptica u nepovoljnom stanju?"

Dopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku

30 Društva Voore Mets i Lemeks Põlva smatraju da zahtjev za prethodnu odluku nije dopušten. Ona tvrde da je na sva postavljena pitanja u biti već odgovoreno mišljenjem nezavisne odvjetnice J. Kokott u spojenim predmetima Föreningen Skydda Skogen (C-473/19 i C-474/19, EU:C:2020:699) te da iz presude od 4. ožujka 2021., Föreningen Skydda Skogen (C-473/19 i C-474/19, EU:C:2021:166) ni na koji način ne proizlazi da pojam „namjerno" iz članka 5. Direktive o pticama treba tumačiti na isti način kao u članku 12. Direktive o staništima. Osim toga, nepostojanje pravnih teškoća koje bi zahtijevale tumačenje Suda potvrđuje činjenica da nijedna druga država članica, osim Republike Estonije, ne obustavlja, na temelju odredbi kojima se prenosi Direktiva o pticama, aktivnosti sječe tijekom razdoblja proljeće – ljeto u nezaštićenim šumama koje su namijenjene gospodarskom iskorištavanju, a kako bi osigurale zaštitu nezaštićenih ptica. Društvo Voore Mets dodaje da bi ispitivanje predmeta pred Sudom dovelo do prekoračenja razumnog roka za postupanje u glavnim postupcima.

31 U tom pogledu valja podsjetiti na to da na temelju ustaljene sudske prakse nacionalni sudovi imaju najširu mogućnost postavljanja pitanja Sudu o tumačenju relevantnih odredbi prava Unije. Isključivo je na nacionalnom sudu pred kojim se vodi postupak, koji jedini poznaje svoje nacionalno pravo i koji mora preuzeti odgovornost za sudsku odluku koja će biti donesena, da uzimajući u obzir posebnosti predmeta ocijeni nužnost prethodne odluke za donošenje svoje presude i relevantnost pitanja koja postavlja Sudu. Posljedično, kada se postavljena pitanja odnose na tumačenje ili valjanost pravila prava Unije, Sud je u načelu dužan odlučiti. Iz navedenog proizlazi da pitanja koja postave nacionalni sudovi uživaju pretpostavku relevantnosti. Sud može odbiti odlučivati o prethodnom pitanju koje je uputio nacionalni sud samo ako je očito da zatraženo tumačenje prava Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom spora u glavnom postupku, ako je problem hipotetski ili ako Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima da bi mogao dati koristan odgovor na upućena pitanja (presuda od 9. rujna 2021., GE Auto Service Leasing, C-294/20, EU:C:2021:723, t. 40. i navedena sudska praksa).

32 Iz toga proizlazi da činjenica da se odgovor na prethodna pitanja može izvesti iz mišljenja nezavisne odvjetnice J. Kokott u spojenim predmetima Föreningen Skydda Skogen (C-473/19 i C-474/19, EU:C:2020:699) i iz presude od 4. ožujka 2021., Föreningen Skydda Skogen (C-473/19 i C-474/19, EU:C:2021:166) te da ne predstavlja nikakvu pravnu teškoću, čak ni pod pretpostavkom da je utvrđena, ne može učiniti zahtjev za prethodnu odluku nedopuštenim.

33 Naime, s jedne strane, čak i ako postoji sudska praksa Suda kojom se rješava predmetno pravno pitanje, nacionalni sudovi zadržavaju najširu mogućnost obraćanja Sudu ako to smatraju svrsishodnim, pri čemu ga okolnost da je predmetne odredbe Sud već tumačio ne sprečava da ponovno odlučuje o tome (vidjeti u tom smislu presudu od 6. listopada 2021., Consorzio Italian Management i Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, t. 37. i navedenu sudsku praksu) i, s druge strane, nacionalnom sudu ni na koji način nije zabranjeno postaviti Sudu prethodna

pitanja čiji odgovor, prema mišljenju jedne od stranaka iz glavnog postupka, ne ostavlja prostora za bilo kakvu razumnu sumnju (vidjeti u tom smislu presudu od 24. veljače 2022., Viva Telecom Bulgaria, C-257/20, EU:C:2022:125, t. 42. i navedenu sudsku praksu).

34 Iz sudske prakse navedene u točki 31. ove presude također proizlazi da trajanje spora pred nacionalnim sudovima nije relevantno za ocjenu dopuštenosti zahtjeva za prethodnu odluku koji upućuje jedan od tih sudova na temelju članka 267. UFEU-a.

35 Ta ocjena nije dovedena u pitanje činjenicom da su i sud koji je uputio zahtjev i Sud dužni poštovati opće načelo prava prema kojem svatko ima pravo da se njegov slučaj ispita u razumnom roku, a koje je sadržano u članku 6. stavku 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950. (u daljnjem tekstu: EKLJP) kao i u članku 47. Povelje.

36 Naime, tumačenje koje Europski sud za ljudska prava pridaje pravima zajamčenima člankom 6. stavkom 1. EKLJP-a predstavlja minimalni prag zaštite koji Sud mora uzeti u obzir u svojem tumačenju odgovarajućih prava navedenih u članku 47. Povelje s obzirom na njezin članak 52. stavak 3. (vidjeti u tom smislu presudu od 26. rujna 2024., Ordre des avocats du Barreau de Luxembourg, C-432/23, EU:C:2024:791, t. 48. i navedenu sudsku praksu).

37 Međutim, iz sudske prakse Europskog suda za ljudska prava proizlazi da prilikom utvrđivanja je li trajanjem postupka pred nacionalnim sudom povrijeđeno pravo propisano člankom 6. stavkom 1. EKLJP-a ne treba uzeti u obzir postupak na temelju članka 267. UFEU-a. Prema mišljenju Europskog suda za ljudska prava, uzimanjem u obzir tog postupka ugrozio bi se sustav uspostavljen tim člankom 267. i cilj koji se u biti njime nastoji postići (ESLJP, 26. veljače 1998., Pafitis i dr. protiv Grčke, CE:ECHR:1998:0226JUD002032392, t. 95. i ESLJP, 30. rujna 2003., Koua Poirrez protiv Francuske, CE:ECHR:2003:0930JUD004089298, t. 61.).

38 Slijedom toga, zahtjev za prethodnu odluku je dopušten.

O prethodnim pitanjima

39 Uvodno valja istaknuti da društvo Voore Mets u svojim pisanim očitovanjima poziva Sud da odgovori na pitanja različita od onih koja je postavio sud koji je uputio zahtjev.

40 U tom pogledu valja podsjetiti na to da je, u skladu s člankom 267. UFEU-a, na nacionalnom sudu, a ne na strankama iz glavnog postupka, pokretanje postupka pred Sudom. Stoga je mogućnost određivanja pitanja koja treba uputiti Sudu dodijeljena samo nacionalnom sudu, a stranke ne mogu mijenjati njihov sadržaj (presuda od 6. listopada 2015., T-Mobile Czech Republic i Vodafone Czech Republic, C-508/14, EU:C:2015:657, t. 28. i navedena sudska praksa).

41 Iz toga slijedi da odgovor na pitanja koja su postavile stranke iz glavnog postupka nije u skladu s ulogom koja je Sudu dodijeljena člankom 267. UFEU-a. Usto, odgovaranje na ta pitanja bilo bi protivno obvezi Suda da vladama država članica i zainteresiranim osobama omogući podnošenje očitovanja u skladu s člankom 23. Statuta Suda Europske unije, uzimajući u obzir činjenicu da se, na temelju te odredbe, zainteresiranim osobama priopćavaju samo odluke kojima se upućuje prethodno pitanje (presuda od 6. listopada 2015., T-Mobile Czech Republic i Vodafone Czech Republic, C-508/14, EU:C:2015:657, t. 29. i navedena sudska praksa).

42 Stoga nije potrebno odgovoriti na pitanja koja je Sudu uputilo društvo Voore Mets.

Prvo pitanje

43 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 5. točke (a), (b) i (d) Direktive o pticama tumačiti na način da se, u slučaju kada predmet ljudske aktivnosti o kojoj je riječ nije hvatanje, ubijanje ili uznemiravanje ptica odnosno uništavanje ili oštećivanje njihovih gnijezda ili jaja, zabrane predviđene tom odredbom primjenjuju samo u mjeri u kojoj su nužne za održavanje populacije dotičnih vrsta ptica na razini koja odgovara posebno ekološkim, znanstvenim i kulturološkim zahtjevima, istodobno uzimajući u obzir gospodarske i rekreacijske zahtjeve, ili za prilagođavanje tih vrsta toj razini, u smislu članka 2. te direktive.

44 Člankom 5. Direktive o pticama državama članicama nalaže se, ne dovodeći u pitanje njezine članke 7. i 9., poduzimanje potrebnih mjera kako bi uspostavile opći sustav zaštite svih vrsta ptica navedenih u članku 1. navedene direktive. U skladu s člankom 5. točkama (a), (b) i (d) te iste direktive, taj sustav uključuje, među ostalim, zabranu, prvo, „namjerno[g] ubijanj[a] ili hvatanj[a] na bilo koji način”, drugo, „namjerno[g] uništavanj[a] ili oštećivanj[a] njihovih gnijezda i jaja ili uklanjanj[a] njihovih gnijezda” i, treće, „namjerno[g] uznemiravanj[a] tih ptica, posebno u razdoblju razmnožavanja [i] podizanja mladunčadi, u tolikoj mjeri da bi to uznemiravanje bilo značajno s obzirom na ciljeve iz [te direktive]”.

45 Kao prvo, iz teksta članka 5. Direktive o pticama, u vezi s njezinim člankom 1. stavkom 1., konteksta u kojem se nalazi navedeni članak 5. te predmeta i svrhe te direktive proizlazi da se zabrane predviđene potonjim člankom primjenjuju na sve vrste divljih ptica koje prirodno obitavaju na europskom državnom području država članica na koje se primjenjuju Ugovori, pri čemu primjena tih zabrana stoga nije ograničena na određene konkretne vrste ptica ili na vrste koje su donekle ugrožene ili na one čija populacija upućuje na tendenciju dugoročnog smanjenja (vidjeti u tom smislu presudu od 4. ožujka 2021., Föreningen Skydda Skogen, C-473/19 i C-474/19, EU:C:2021:166, t. 36., 37. i 45.).

46 Kao drugo, kad je riječ o uvjetu koji se odnosi na namjeru iz članka 5. točaka (a), (b) i (d) Direktive o pticama, valja istaknuti da je Sud, prilikom tumačenja članka 12. stavka 1. točaka (a) do (c) Direktive o staništima, kojim se predviđaju zabrane istovrsne onima iz navedenog članka 5. točaka (a), (b) i (d) Direktive o pticama, presudio da se za ispunjenje tog uvjeta mora utvrditi da je počinitelj radnje htio hvatanje ili ubijanje primjerka zaštićene životinjske vrste, uznemiravanje tih vrsta ili uništavanje jaja ili da je barem pristao na mogućnost takvog hvatanja, ubijanja, uznemiravanja ili uništavanja (vidjeti u tom smislu presudu od 4. ožujka 2021., Föreningen Skydda Skogen, C-473/19 i C-474/19, EU:C:2021:166, t. 51. i navedenu sudsku praksu).

47 Doista, valja podsjetiti na to da, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, uzimajući u obzir zahtjeve jedinstvenosti i dosljednosti pravnog poretka Unije, pojmovi koji se koriste u aktima donesenima u istom području moraju imati isto značenje (presuda od 21. ožujka 2024., Marvesa Rotterdam, C-7/23, EU:C:2024:257, t. 35. i navedena sudska praksa). Stoga, s obzirom na sličnost, s jedne strane, pojmova iz članka 12. Direktive o staništima i članka 5. Direktive o pticama te, s druge strane, mjesta koje ti članci zauzimaju u njihovim odnosnim regulatornim kontekstima, pojam „namjerno” iz navedenog članka 5. treba tumačiti na isti način kao što je Sud tumačio taj pojam u okviru članka 12. Direktive o staništima.

48 Osim toga, valja uzeti u obzir činjenicu da tumačenje pojma „namjerno” u smislu navedenom u točki 46. ove presude proizlazi iz presuda od 30. siječnja 2002., Komisija/Grčka (C-103/00, EU:C:2002:60, t. 34. do 36.) i od 18. svibnja 2006., Komisija/Španjolska (C-221/04, EU:C:2006:329, t. 71.). Stoga se iz toga može zaključiti da je zakonodavac Unije prilikom donošenja Direktive o pticama 2009. godine – time što nije unio pojašnjenja o uvjetu koji se odnosi na namjeru iz članka 5. te direktive, osobito kako bi iz njezina područja primjene isključio radnje čiji predmet nisu hvatanje, ubijanje ili uznemiravanje ptica odnosno uništavanje ili oštećivanje njihovih gnijezda ili jaja – namjeravao dati tom uvjetu isto značenje kao i u kontekstu članka 12. Direktive o staništima.

49 Iz toga slijedi da se zabrane predviđene u članku 5. točkama (a), (b) i (d) Direktive o pticama ne primjenjuju samo na ljudske aktivnosti čiji su predmet hvatanje, ubijanje ili uznemiravanje ptica odnosno uništavanje ili oštećivanje njihovih gnijezda i jaja, nego i na ljudske aktivnosti koje, iako očito nemaju takav predmet, podrazumijevaju pristajanje na mogućnost takvog hvatanja, ubijanja, uznemiravanja, uništavanja ili oštećivanja.

50 Kao treće, kad je riječ o odgovoru na pitanje primjenjuju li se, u slučaju kada predmet ljudske aktivnosti očito nisu hvatanje, ubijanje ili uznemiravanje ptica odnosno uništavanje ili oštećivanje njihovih gnijezda ili jaja, zabrane predviđene člankom 5. točkama (a), (b) i (d) Direktive o pticama samo u mjeri u kojoj su nužne za održavanje populacije dotičnih vrsta ptica na razini koja odgovara posebno ekološkim, znanstvenim i kulturološkim zahtjevima, istodobno uzimajući u obzir gospodarske i rekreacijske zahtjeve, ili za prilagođavanje tih vrsta toj razini, u smislu članka 2. te direktive, valja utvrditi da se samim člankom 5. točkom (d) navedene direktive predviđa da se zabrana koja se u njemu navodi, odnosno zabrana namjernog uznemiravanja ptica, posebno u razdoblju razmnožavanja i podizanja mladunčadi, primjenjuje pod uvjetom da postoji uznemiravanje „u tolikoj mjeri da bi to uznemiravanje bilo značajno s obzirom na ciljeve iz [Direktive o pticama]”.

51 Kad je riječ o dosegu tog uvjeta, valja podsjetiti na to da je predmet Direktive o pticama, kao što to proizlazi iz njezina članka 1., u vezi s njezinim uvodnim izjavama 3., 5., 7. i 8., zaštititi, upravljati i nadzirati sve vrste divljih ptica koje prirodno obitavaju na europskom državnom području država članica na koje se primjenjuju Ugovori kako bi se osiguralo njihovo očuvanje kao naslijeđe naroda Europe, što podrazumijeva dugoročnu zaštitu održavajući ili obnavljajući dovoljnu raznolikost i površinu njihovih staništa. S obzirom na predmet te direktive, njome se na temelju njezina članka 2., u vezi s njezinom uvodnom izjavom 10., nalaže državama članicama da poduzmu sve potrebne mjere za održavanje populacije tih vrsta ptica na razini koja odgovara posebno ekološkim, znanstvenim i kulturološkim zahtjevima, istodobno uzimajući u obzir gospodarske i rekreacijske zahtjeve, ili za prilagođavanje te vrste toj razini, kako bi je se moglo smatrati zadovoljavajućom. Stoga izričaj „u tolikoj mjeri da bi to uznemiravanje bilo značajno s obzirom na ciljeve iz [Direktive o pticama]” iz članka 5. točke (d) navedene direktive treba, s obzirom na te odredbe, tumačiti na način da uznemiravanje, osobito tijekom razdoblja razmnožavanja i podizanja mladunčadi, treba zabraniti ako znatno utječe na cilj održavanja populacije navedenih vrsta ptica na zadovoljavajućoj razini ili za prilagođavanje te vrste toj razini.

52 Nasuprot tomu, člankom 5. točkama (a) i (b) Direktive o pticama ne predviđa se uvjet istovrstan onomu iz navedenog izričaja u članku 5. točki (d) te direktive.

53 Stoga, budući da u članku 5. točkama (a) i (b) Direktive o pticama ne postoji uvjet istovrstan onomu iz članka 5. točke (d) te direktive, a uzimajući u obzir ocjene iz točaka 46. do 49. ove presude, treba smatrati da primjena zabrana navedenih u tom članku 5. točkama (a) i (b) ne podliježe takvom uvjetu, i to neovisno o činjenici je li predmet dotičnih ljudskih aktivnosti hvatanje ili ubijanje ptica odnosno uništavanje ili oštećivanje njihovih gnijezda i jaja.

54 Slijedom toga, za razliku od članka 5. točke (d) Direktive o pticama, člankom 5. točkama (a) i (b) te direktive ne isključuju se iz njezina područja primjene ljudske aktivnosti koje ne dovode do opasnosti od znatnog utjecaja na cilj održavanja populacije ptičjih vrsta na zadovoljavajućoj razini ili za prilagođavanje te vrste toj razini, tako da ispitivanje utjecaja ljudske aktivnosti na razinu populacije dotičnih vrsta ptica nije relevantno za potrebe primjene zabrana predviđenih potonjom odredbom.

55 Suprotno tomu, takvo je ispitivanje relevantno u okviru odstupanja od tih zabrana, donesenih na temelju članka 9. Direktive o pticama (vidjeti po analogiji presudu od 4. ožujka 2021., Föreningen Skydda Skogen, C-473/19 i C-474/19, EU:C:2021:166, t. 58.).

56 Naime, upravo u okviru ispitivanja tih odstupanja valja provesti, posebno kako bi se provjerila proporcionalnost zatraženog odstupanja, ocjenu utjecaja predmetne aktivnosti na razinu populacije predmetnih vrsta ptica, nužnost te aktivnosti kao i alternativna rješenja koja omogućuju ostvarivanje cilja navedenog u prilog navedenom odstupanju (vidjeti po analogiji presudu od 4. ožujka 2021., Föreningen Skydda Skogen, C-473/19 i C-474/19, EU:C:2021:166, t. 59.).

57 Uzimajući u obzir sva prethodna razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti tako da članak 5. točke (a), (b) i (d) Direktive o pticama treba tumačiti na način da se jedino zabrana iz tog članka 5. točke (d) primjenjuje pod uvjetom da je nužno spriječiti uznemiravanje koje bi znatno utjecalo na cilj iz članka 2. te direktive, koji se odnosi na održavanje populacije svih vrsta divljih ptica koje prirodno obitavaju na europskom državnom području država članica na koje se primjenjuju Ugovori na razini koja odgovara posebno ekološkim, znanstvenim i kulturološkim zahtjevima, istodobno uzimajući u obzir gospodarske i rekreacijske zahtjeve, ili na prilagođavanje tih vrsta toj razini. Nasuprot tomu, primjena zabrana navedenih u članku 5. točkama (a) i (b) navedene direktive ne podliježe takvom uvjetu, čak ni u slučaju kada predmet ljudske aktivnosti o kojoj je riječ nije hvatanje ili ubijanje ptica odnosno uništavanje ili oštećivanje njihovih gnijezda ili jaja.

Drugo i treće pitanje

58 Svojim drugim i trećim pitanjem, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 5. točke (a), (b) i (d) Direktive o pticama tumačiti na način da je – u slučaju kada se na temelju znanstvenih podataka i promatranja različitih ptica može smatrati da se u šumi u kojoj je predviđena sječa svih stabala (čista sječa) ili sječa dijela stabala (oplodna sječa) gnijezdi otprilike 10 parova ptica stanarica po hektaru, iako nije utvrđena prisutnost gniježđenja vrsta ptica koje su u nepovoljnom stanju zaštite na području sječe – provođenje takve sječe tijekom razdoblja razmnožavanja i podizanja mladunčadi ptica obuhvaćeno zabranama predviđenima tom odredbom.

59 Kao prvo, kad je riječ o činjenici da se na temelju znanstvenih podataka i promatranja različitih ptica o kojima je riječ ne može utvrditi da su na predmetnim zemljištima prisutne vrste ptica u nepovoljnom stanju zaštite, valja podsjetiti na to da, kao što to proizlazi iz točke 45. ove presude, područje primjene članka 5. Direktive o pticama nije ograničeno samo na vrste ptica koje su u takvom stanju zaštite.

60 Kao drugo, kada se u šumi za koju je predviđena sječa utvrdi gniježđenje otprilike 10 parova ptica stanarica po hektaru, činjenica da se tijekom razdoblja razmnožavanja i podizanja mladunčadi ptica u njoj provode čista sječa i oplodna sječa podrazumijeva pristanak na mogućnost da se ptice ubiju ili uznemiravaju tijekom tog razdoblja odnosno da se njihova gnijezda ili jaja unište ili oštete. Stoga, u skladu s utvrđenjima iz točaka 46. do 56. ove presude, radnje koje se odnose na praksu takvih sječa u svakom su slučaju obuhvaćene zabranama predviđenima u članku 5. točkama (a) i (b) Direktive o pticama i – pod uvjetom da uznemiravanje koje se njima uzrokuje znatno utječe na cilj održavanja populacije dotičnih vrsta ptica na zadovoljavajućoj razini ili na prilagođavanje tih vrsta toj razini – zabranom predviđenom u članku 5. točki (d) te direktive.

61 Kao treće, u skladu s načelom opreznosti utvrđenim u članku 191. stavku 2. UFEU-a, nije neopravdano temeljiti utvrđenje o gniježđenju određenog broja parova ptica po hektaru na znanstvenim podacima i promatranjima različitih ptica, a osobito, kao u ovom slučaju, na vrsti i starosti šume kao i na identifikaciji, prilikom inspekcije predmetnih zemljišta, određenih jedinki.

62 Uzimajući u obzir sva prethodna razmatranja, na drugo i treće pitanje valja odgovoriti tako da članak 5. točke (a), (b) i (d) Direktive o pticama treba tumačiti na način da je – u slučaju kada se na temelju znanstvenih podataka i promatranja različitih ptica može smatrati da se u šumi u kojoj je predviđena sječa svih stabala (čista sječa) ili sječa dijela stabala (oplodna sječa) gnijezdi otprilike 10 parova ptica stanarica po hektaru, iako nije utvrđena prisutnost gniježđenja vrsta ptica koje su u nepovoljnom stanju zaštite na području sječe – provođenje takvih sječa tijekom razdoblja razmnožavanja i podizanja mladunčadi ptica obuhvaćeno zabranama predviđenima člankom 5. točkama (a) i (b) te direktive i – pod uvjetom da uznemiravanje koje se tim sječama uzrokuje znatno utječe na cilj održavanja populacije dotičnih vrsta ptica na zadovoljavajućoj razini ili na prilagođavanje tih vrsta toj razini – zabranom predviđenom u članku 5. točki (d) navedene direktive.

Četvrto, peto, šesto i sedmo pitanje

63 Svojim četvrtim, petim, šestim i sedmim pitanjem, koja valja razmotriti zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 9. stavak 1. točku (a) treću alineju Direktive o pticama, u vezi s njezinim člankom 2., tumačiti na način da mu se ne protivi propis države članice kojim se dopušta odstupanje od zabrana iz članka 5. točaka (a), (b) i (d) navedene direktive kako bi se tijekom razdoblja razmnožavanja i podizanja mladunčadi ptica provela čista sječa ili oplodna sječa radi sprečavanja nanošenja ozbiljne štete šumi kao obliku vlasništva te, u protivnom, je li ta direktiva u skladu s člancima 16. i 17. Povelje.

64 Iz ustaljene sudske prakse proizlazi da nije na Sudu da daje savjetodavna mišljenja o općim ili hipotetskim pitanjima (presuda od 20. listopada 2022., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Protjerivanje žrtve trgovine ljudima), C-66/21, EU:C:2022:809, t. 82. i navedena sudska praksa).

65 U tom pogledu, člankom 9. stavkom 1. točkom (a) trećom alinejom Direktive o pticama dopušta se državama članicama da odstupe od zabrana predviđenih u članku 5. te direktive, osobito radi sprečavanja nanošenja ozbiljne štete šumama.

66 Osim toga, čini se da prema estonskom pravu Ured za okoliš može dopustiti takvo odstupanje odobrenjem u skladu s člankom 55. stavcima 3. do 5.[1] Zakona o zaštiti prirode.

67 Međutim, u ovom slučaju iz zahtjeva za prethodnu odluku ne proizlazi da su podnositelji pravnih sredstava iz glavnog postupka od estonskih tijela zatražili da im se dopusti odstupanje od zabrana predviđenih u članku 5. točkama (a), (b) i (d) Direktive o pticama izdavanjem odobrenja u smislu članka 55. stavaka 3. do 5.[1] Zakona o zaštiti prirode. Uostalom, što se konkretno tiče društva Lemeks Põlve, iz odluke kojom se upućuju prethodna pitanja proizlazi da je u žalbenom postupku utvrđeno da se ono ne poziva na postojanje nekog od razloga za odstupanje predviđenih tom odredbom.

68 Budući da su četvrto, peto, šesto i sedmo pitanje hipotetske prirode, ona su nedopuštena.

Troškovi

69 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (peto vijeće) odlučuje:

1. **Članak 5. točke (a), (b) i (d) Direktive 2009/147/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 30. studenoga 2009. o očuvanju divljih ptica**

   treba tumačiti na način:

   da se jedino zabrana iz tog članka 5. točke (d) primjenjuje pod uvjetom da je nužno spriječiti uznemiravanje koje bi znatno utjecalo na cilj iz članka 2. te direktive, koji se odnosi na održavanje populacije svih vrsta divljih ptica koje prirodno obitavaju na europskom državnom području država članica na koje se primjenjuju Ugovori na razini koja odgovara posebno ekološkim, znanstvenim i kulturološkim zahtjevima, istodobno uzimajući u obzir gospodarske i rekreacijske zahtjeve, ili na prilagođavanje tih vrsta toj razini. Nasuprot tomu, primjena zabrana navedenih u članku 5. točkama (a) i (b) navedene direktive ne podliježe takvom uvjetu, čak ni u slučaju kada predmet ljudske aktivnosti o kojoj je riječ nije hvatanje ili ubijanje ptica odnosno uništavanje ili oštećivanje njihovih gnijezda ili jaja.

2. **Članak 5. točke (b) i (d) Direktive 2009/147**

   treba tumačiti na način:

   da je – u slučaju kada se na temelju znanstvenih podataka i promatranja različitih ptica može smatrati da se u šumi u kojoj je predviđena sječa svih stabala (čista sječa) ili sječa dijela stabala (oplodna sječa) gnijezdi otprilike 10 parova ptica stanarica po hektaru, iako nije utvrđena prisutnost gniježđenja vrsta ptica koje su u nepovoljnom stanju zaštite na području sječe – provođenje takvih sječa tijekom razdoblja razmnožavanja i podizanja mladunčadi ptica obuhvaćeno zabranama predviđenima člankom 5. točkama (a) i (b) te direktive i – pod uvjetom da uznemiravanje koje se tim sječama uzrokuje znatno utječe na cilj održavanja populacije dotičnih vrsta ptica na

zadovoljavajućoj razini ili na prilagođavanje tih vrsta toj razini – zabranom predviđenom u članku 5. točki (d) navedene direktive.

Potpisi